

**МІНІСТЕРСТВО ЗАХИСТУ ДОВКІЛЛЯ ТА ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ УКРАЇНИ
(МІНДОВКІЛЛЯ)**

вул. Митрополита Василя Липківського, 35, м. Київ, 03035, тел.: (044) 206-31-00, (044) 206-31-15,
факс: (044) 206-31-07, E-mail: info@merp.gov.ua, ідентифікаційний код 43672853

На № 04-15/11-2021/134748 від 20.04.2021

**Комітет Верховної Ради України з
питань екологічної політики та
природокористування**

Про розгляд законопроекту

Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України на виконання доручення Прем'єр-міністра України Д. Шмигала від 21.04.2021 № 17362/1/1-21 в межах компетенції розглянуло проект Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо захисту морських ссавців і чужорідних видів акул» (реєстр. № 5366 від 13.04.2021, внесений народними депутатами України А. Скороход та іншими) і надає пропозиції до зазначеного законопроекту, додаються.

Позиція Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України щодо зазначеного законопроекту надіслана листом від 23.04.2021 № 2841-06/24599-03, додається.

Водночас інформуємо, що станом на 27.04.2021 Міністерство фінансів України, Міністерство аграрної політики та продовольства України, Міністерство юстиції України та Національна академія наук України не надали позицій до законопроекту.

Додаток: на 6 арк. в 1 прим.

Міністр

Роман АБРАМОВСЬКИЙ

ПРОПОЗИЦІЇ

Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України
до проекту Закону України
«Про внесення змін до деяких законів України щодо захисту морських ссавців і
чужорідних видів акул»

Внесений народним депутатом України А. Скороход та ін.

Реєстраційний номер 5366 від 13 квітня 2021 р.

До першого читання

Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України надає зауваження та пропозиції до законопроекту.

У законопроекті пропонується внести зміни до законів України «Про тваринний світ», «Про Червону книгу України» та «Про захист тварин від жорстокого поводження». У цих змінах, зокрема: забороняється діяльність дельфінарій; регулюються правові відносини з реабілітації деяких видів морських ссавців та з ведення їх Реєстру; вводиться заборона на утримання і розведення у напіввільних умовах чи неволі морських ссавців (включаючи китоподібних, в тому числі китів, дельфінів, білух, а також ластоногих, в тому числі моржів, морських котиків та інших тюленів), а також на їх придбання та збут. Крім того, забороняється спеціальне використання морських ссавців природного ареалу України у наукових і селекційних цілях, у тому числі для розмноження, розселення і розведення у штучно створених умовах, а також для відтворення популяцій.

Підтримуючи в цілому необхідність запровадження заходів щодо збереження видів тварин, занесених до Червоної книги України доцільно висловити такі застереження по суті законопроекту.

1. Підпунктом 1 пункту 1 розділу I законопроекту передбачається внести зміни до частини першої статті 13 «Повноваження уповноважених центральних органів виконавчої влади у галузі охорони, використання і відтворення тваринного світу» Закону України «Про тваринний світ» у частині доповнення зазначеної норми положеннями щодо наділення низкою повноважень уповноважених центральних органів виконавчої влади у галузі охорони, використання і відтворення тваринного світу.

Разом з тим відповідно до частини другої статті 3 Закону України «Про центральні органи виконавчої влади» організація, повноваження і порядок діяльності міністерств, інших центральних органів виконавчої влади визначаються Конституцією України, цими та іншими законами України.

Міністерства забезпечують формування та реалізують державну політику в одній чи декількох сферах, інші центральні органи виконавчої влади виконують окремі функції з реалізації державної політики (частина друга статті 1 вказаного Закону).

З огляду на зазначене, а також з метою уникнення конфлікту повноважень відповідних центральних органів виконавчої влади та колізій при правозастосуванні стаття 13 Закону України «Про тваринний світ» як у чинній, так і запропонованій редакції, потребує приведення у відповідність з вимогами

Закону, а також уточнення з метою чіткого визначення того центрального органу виконавчої влади, до компетенції якого належатиме реалізація наведених у підпункті 1 пункту 1 розділу I законопроекту повноважень.

Звертаємо увагу на те, що назва центрального органу виконавчої влади, який має затвердити відповідні нормативно-правові акти передбачені законопроектом, не узгоджується із законодавчою назвою цього органу, де у Законі України «Про тваринний світ» визначено центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища, а не центральний орган виконавчої влади з формування і забезпечення реалізації державної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища, екологічної та в межах повноважень, передбачених законом, біологічної і генетичної безпеки, як зазначено у законопроекті.

2. Частиною третьою статті 45¹ (підпункті 3 пункту 1 розділу I законопроекту) передбачається встановлення центральним органом виконавчої влади, що формує та реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища, екологічної та в межах повноважень, передбачених законом, біологічної і генетичної безпеки порядку транспортування морських ссавців (включаючи китоподібних, в тому числі китів, дельфінів, білух, а також ластоногих, в тому числі моржів, морських котиків та інших тюленів) до місця реабілітації (реадаптації). Проте, Правила транспортування тварин, затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 16.11.2011 № 1402, поширюються, у тому числі і на китоподібних.

Таким чином, зазначену норму пропонуємо виключити із законопроекту.

3. Вважаємо необґрунтованим виключення з частини четвертої статті 13 Закону України «Про захист тварин від жорстокого поводження» норми, яка стосується дарування тварин після попереднього погодження з майбутнім власником (підпункти б), 3 пункту 3 розділу I законопроекту), оскільки зазначене положення не є предметом правового регулювання цього законопроекту.

4. Статус установ, що проводимуть реабілітацію (реадаптацію) і випуск в природне середовище існування морських ссавців має бути визначений детальніше, оскільки зі змісту законопроекту залишається незрозумілим навіть те, у якій організаційно-правовій формі вони мають утворюватися, внаслідок чого відповідне положення законопроекту виглядає декларативним. Вважаємо, що ці питання мають бути регульовані більш детально на рівні закону.

При цьому варто також визначитися з тим, як діяльність зазначених установ співвідноситься з діяльністю регіональних центрів порятунку та реабілітації диких тварин, які створюються для надання допомоги хворим і травмованим диким тваринам відповідно до статті 47 Закону України «Про тваринний світ».

5. Завданням законопроекту згідно з пояснювальною запискою до нього є встановлення повної заборони на утримання і розведення в неволі або в напіввільних умовах морських ссавців, а саме дельфінів, китів, білух, морських

котиків, моржів, а також їх реабілітація з метою повернення в природне середовище в спеціалізованих реабілітаційних центрах.

Проте, поза увагою законопроекту залишилося такі питання, як: умови та порядок припинення діяльності існуючих об'єктів (зоопарки, дельфінарії інше), в яких утримуються вказані види об'єктів тваринного світу, визначення джерел, за рахунок яких будуть компенсувати збитки, що понесуть суб'єкти господарювання після заборони; порядок відчуження видів тварин, на утримання яких встановлено відповідну заборону; статус спеціалізованого реабілітаційного центру та його організаційно-правова форма; надання у відповідності до законодавства установам, що проводитимуть реабілітацію (реадаптацію) і випуск в природне середовище існування морських ссавців, частини морської акваторії Чорного або Азовського морів захищеної від штормів, прибіжних хвиль і впливу антропогенного забруднення; залучення інвестицій, в тому числі міжнародних фондів, для організації проведення заходів з реабілітації (реадаптації) морських ссавців; термінів та умов зупинення діяльності дельфінарій. До того ж має бути вирішене питання, де перебуватимуть об'єкти тваринного світу, які утримувались в дельфінаріях, які мають закритися, до створення установ, що проводитимуть реабілітацію (реадаптацію) і випуск в природне середовище їх існування.

З огляду на зазначене, а також з метою дотримання принципу юридичної визначеності, який є невід'ємною складовою принципу верховенства права, закріпленого статтею 8 Конституції України, законопроект в цілому потребує суттєвого перегляду та доопрацювання.

При цьому слід врахувати, що Верховною Радою України прийнято Закон України від 28.02.2019 № 2697-VIII «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики на період до 2030 року», яким визначено основні стратегічні цілі та завдання державної екологічної політики, зокрема серед іншого завданнями передбачено введення заборони використання диких тварин у цирках, а також у будь-якій іншій комерційній діяльності публічного характеру, крім стаціонарних зоопарків.

Окрім цього, Україною ратифіковано Конвенцію про охорону біологічного різноманіття (Закон України від 29 листопада 1994 року № 257/94-ВР), згідно з якою кожна Договірна Сторона вживає заходи для відновлення і реабілітації видів, які перебувають під загрозою, і для їх реінтродукції у місцях їх природного мешкання при наявності відповідних умов (пункт «с» статті 9). Договірні сторони підтверджують також, що країни несуть відповідальність за збереження свого біологічного різноманіття і сталого використання своїх біологічних ресурсів (абзац четвертий преамбули). При цьому згідно із статтею 2 цієї Конвенції для цілей цієї Конвенції: «Біологічне різноманіття» означає різноманітність живих організмів з усіх джерел, включаючи серед іншого, наземні, морські та інші водні екосистеми і екологічні комплекси, частиною яких вони є; це поняття містить різноманітність у рамках виду, між видами і різноманіття екосистем.

До того ж Україна приєдналась до Угоди про збереження китоподібних Чорного моря, Середземного моря та прилеглої акваторії Атлантичного океану (Закон України від 9 липня 2003 року № 1067-IV), пунктами 1, 2 статті II якої визначено, що сторони вживають скоординованих заходів з метою досягнення та підтримування сприятливого статусу збереження китоподібних. З цією метою Сторони забороняють будь-яке навмисне вилучення китоподібних та вживають всіх необхідних заходів щодо припинення таких дій, де це ще не зроблено, а також співробітничать у створенні та підтримуванні мережі територій, що підлягають спеціальній охороні, з метою збереження китоподібних. Будь-яка Сторона може допускати винятки щодо заборони, встановленої попереднім пунктом, тільки у надзвичайних ситуаціях, передбачених у пункті 6 Додатка 2, або після консультації з Науковим Комітетом з метою проведення не смертельних досліджень *in situ*, спрямованих на підтримування сприятливих умов для китоподібних.

Ця Угода застосовується до всіх китоподібних, область поширення яких розташована повністю або частково в межах території Угоди або які випадково чи іноді заходять на територію Угоди, перелік яких наведений у Додатку 1 до цієї Угоди (пункт 1 статті I вказаної Угоди).

Нарада Сторін Угоди про збереження китоподібних Чорного моря, Середземного моря та прилеглої акваторії Атлантичного океану прийняла ряд резолюцій, які порушують проблемні питання утримання китоподібних в умовах неволі, зокрема заохочуються обмеження використання дельфінів у дельфінотерапії, заборона експорту та імпорту та вилучення з дикої природи китоподібних, напрацювання методик підготовки до випуску та випуску дельфінів, що утримуються в неволі, у природне середовище. При цьому особлива увага приділена чорноморському пляшконосому дельфіну (афаліні) (*Tursiops truncatus*).

Таким резолюціями є:

Resolution 1.12. Conservation of the Black Sea bottlenose dolphin, *Tursiops truncatus* (Резолюція 1.12. Збереження чорноморського пляшконосого дельфіна, *Tursiops truncatus*) (2002 р.);

Resolution 3.13. Dolphin interaction programmes (Резолюція 3.13. Програми взаємодії з дельфінами) (2007 р.);

Resolution 3.20. Guidelines on the release of cetaceans into the wild (Резолюція 3.20: Настанова щодо випуску китоподібних у дику природу) (2007 р.);

Resolution 5.14. Live removals of bottlenose dolphins in the Black Sea (*Tursiops truncatus*) (Резолюція 5.14. Вилучення живих особин пляшконосих дельфінів у Чорному морі (*Tursiops truncatus*) (2013 р.).

**Міністр захисту довкілля
та природних ресурсів України**

Роман АБРАМОВСЬКИЙ